

Verschillende types van burger-/patiëntparticipatie

Voor verschillende onderwerpen zijn verschillende burger- en patiëntengroepen te benaderen:

Type 1: Burgerparticipatie

- Bij sommige veranderingen in de organisatie van zorg kan het zinvol zijn om burgers als inwoners van de regio te betrekken. Ook wanneer zij (nog) geen gebruik maken van zorg, is het voor hen relevant te weten dat goede zorg beschikbaar is mocht dat nodig zijn.
- Het kan zinvol zijn ook georganiseerde groepen burgers (zoals bijvoorbeeld een relevant lokaal of regionaal burgerinitiatief, een wijk- of dorpsplatform of een lokale belangenvereniging) bij een veranderingstraject te betrekken,
- Voorbeelden: Burgerparticipatie is zinvol bij een voorgenomen sluiting van een huisartsenpost buiten kantooruren of een Spoed Eisende Hulppost of een ziekenhuis, bij het samengaan van zorgverleners in één gezondheidscentrum of bij ontwikkelingen op het gebied van hulp en ondersteuning vanuit het sociaal domein.

Type 2: Cliënten- of patiëntenraden en cliënten- of patiënten-panels met kennis en deskundigheid over de eigen zorginstelling

- Bij veranderingen in de organisatie van zorg binnen een zorginstelling komen patiënten-/cliëntenraden of patiënten-/cliëntenpanels van de zorginstelling op voor de gemeenschappelijk belangen van patiënten/cliënten. Zij zijn bekend met de zorginstelling waar ze bij horen en kennen de plaatselijke cultuur, hebben ervaring met zorgverleners in de zorginstelling en zicht op praktische zaken waar patiënten en hun naasten in de zorginstelling tegenop kunnen lopen. Daardoor kunnen ze de gehele cliënten- of patiëntenpopulatie van de zorginstelling vertegenwoordigen.
- Voorbeelden inzetbaarheid: participatie met cliënten- of patiëntenraden en cliënten- of patiënten-panels van zorginstellingen is zinvol op thema's zoals kwaliteit en veiligheid van de medische- en verpleegkundige zorg in de zorginstelling, huisvesting, bejegening, voeding en het financiële beleid van de zorginstelling.

Type 3: Patiënten (inclusief ouders, naasten) met kennis en ervaringsdeskundigheid over een specifieke aandoening

- Deze ervaringsdeskundige patiënten (inclusief ouders, naasten) hebben persoonlijke ervaring met specifieke aandoeningen en de zorgverlening en behandeling door zorgaanbieders en vertegenwoordigen de belangen en kennis van een bredere groep mensen met die aandoening. Zij brengen expertise in over de impact van de zorgverlening op hun dagelijks leven en van de ziekte op henzelf en hun omgeving. Ook kunnen zij verandervoorstellen doen en brengen zij ervaring in over emotionele belasting en de psychosociale gevolgen van de ziekte.
- Voorbeelden inzetbaarheid: participatie met patiënten als ervaringsdeskundigen is zinvol bij aandoenings-specifiek beleid (bv opzetten/actualiseren van richtlijnen en zorgpaden), bij aandoenings-specifiek onderzoek of nieuwe behandelopties.

Type 4: Ervaringsdeskundigen met kennis en ervaring die zorginstellings- en aandoenings-overstijgend is en met een bredere (opgeleide) blik op de organisatie van de zorg

- Patiëntvertegenwoordigers als ervaringsdeskundige patiënten mét een bredere deskundige blik op kansen en knelpunten in de zorg en de organisatie van zorg, kunnen vanuit patientperspectief meedenken bij grotere veranderingen in de zorg. Zij brengen vanuit patientperspectief aandoenings- en zorginstellings-overstijgende kennis en ervaring mee en hebben hiervoor in veel gevallen ook een specifieke opleiding gevolgd.

- Voorbeelden inzetbaarheid: Ervaringsdeskundigen met zorgervaring en een bredere (opgeleide) blik op de zorg brengen waardevolle kennis en inzicht in vanuit patiëntperspectief bij het verankeren van patiëntgerichtheid binnen het beleid in een ziekenhuis, bij samenwerkingstrajecten tussen verschillende zorginstellingen, bij veranderingen in het zorglandschap en bij regionale veranderplannen ten behoeve van de transitie naar De Juiste Zorg op de Juiste plek.

Type 5: Professionele vertegenwoordigers vanuit patiëntenorganisaties en koepelorganisaties met kennis en ervaring vanuit een brede patiënten-achterban, die generiek kan zijn (bv. Patiëntenfederatie, Zorgbelang) of specifiek (bv MIND, Diabetesvereniging)

- Zij hebben ook kennis van relevante veranderingen in diverse zorginstellingen, op regionaal en/of op landelijk niveau. Vanuit een bredere blik kunnen zij vanuit patiëntperspectief verbinding maken met andere relevante (regionale of landelijke) projecten/ontwikkelingen in het land en actief en reactief opkomen voor de belangen vanuit patiëntperspectief.
- Voorbeelden inzetbaarheid: Vertegenwoordigers vanuit patiëntenorganisaties en koepelorganisaties zijn ook betrokken bij landelijk beleidsontwikkeling, zoals rond richtlijnen, indicatoren voor uitkomstgerichte zorg, samen beslissen, zorgpaden etc. en kunnen bijdragen aan een vertaalslag naar de regio.

Bij een verandervraagstuk in de zorg voegt burger- en patiëntenparticipatie waarde toe. Het verdient aanbeveling om op basis van bovenstaande typering bij een verandervraagstuk in de zorg vooraf te bepalen welke (combinatie van) burger- en patiëntenvertegenwoordiging de meest geschikte participatie-vertegenwoordiging vormt.

Wanneer het niet lukt om de juiste patiëntvertegenwoordiger te vinden voor een zorginstelling overstijgend patiëntparticipatieproces, dan is het mogelijk om hier hulp bij te krijgen via [Ikzoekeenpatient.nl](https://www.ikzoekeenpatient.nl).

mei 2022